

usque debet exhibere mater, ut tradit Lau-
 111 terb. ad cit. tit. de Agnos. & alend. §. 13. Non
 autem de ceteris alimentis, quæ statim pater
 subministrare tenetur l. si competenti 3. Cod.
 eod. Martin. Coler. in tractat. de Aliment.
 lib. 1. cap. 6. n. 4. Miller ad Struv. exercit. 25.
 th. 74.
 112 Secundò loco liberis alimenta conferre
 tenentur ascendentes paterni d. l. si quis 5. §. 1.
 & 2. ff. de Agnos. vel alend. adeò ut, sicut
 officium alendi est magis paternum, quàm ma-
 113 ternum; ita ascendentes paternos ad ali-
 menta ante matrem teneri, cum aliis con-
 cludat allegatus Coler. lib. 1. cap. 7. num. 12.
 & seq.
 113 Tertiò loco cogitur liberis alimenta sub-
 ministrare mater, si nempe nec pater, nec
 ascendentes paterni superflites, aut locuplet-
 es sint d. l. si quis 5. §. 2. 4. & 14. l. non quemad-
 114 modum 8. ff. d. 1. Si tamen pater aut
 ascendentes superflites & locupletes sint,
 115 matri propter alimenta à se præstita ac-
 tionem negotiorum gestorum assignat Lauter-
 bach. ad eund. tit. §. 14.
 116 Quartò loco memoratum onus imponitur
 ascendentibus per lineam maternam sæpe
 cit. l. si quis 5. §. 2. & 5. & l. non quemadmodum
 8. ff. d. 1. Lauterb. d. §. 14. Coler. d. l. 1. cap. 8.
 num. 2. quia non tam ex jure potestatis pa-
 117 tris, quàm naturalis conjunctionis alimenta
 præstantur.
 118 Quintò loco fratres & sorores, in subsidium
 parentum, se invicem alere obstringuntur,
 per l. mutus 73. §. 1. ff. de Jure Dot. l. tutor 13.
 §. 2. ff. de Administrat. & peric. tutor. l. in omni-
 bus 1. §. 2. ff. de Tut. & rat. distrah. Coler. d.
 119 lib. 1. cap. 9. n. 1. & seqq.
 117 Atque hæc obligatio alendi non solum
 extenditur ad filios & fratres, naturales simul &
 legitimos, sed etiam ad naturales tantum.
 118 Auct. licet patri Cod. de Natural. lib. Limi-
 tatur autem in liberis & fratribus, ex damna-
 119 to coitu genitis, quales sunt incestuosi, adul-
 terini, sacrilegi d. Auct. licet patri in fin. Auct.
 ex complexu Cod. de Incest. nupt. Novell. 89. cap.
 119 ult. Quam tamen limitationem de
 Jure Canonico sublata esse, patet ex cap.
 cum haberes 5. De eo, qui duxit in Matrimon.
 nec solum pro foro Ecclesiastico, sed etiam
 Sæculari, veluti pro certo, allegatis præjudi-
 120 cibus, tradunt Gail. lib. 2. observ. 88. num. 4.
 & 12. Coler. cit. lib. 1. cap. 3. à num. 33.
 120 Lauterbach. cit. l. §. 16. quia scilicet Juri
 Naturali repugnare videtur, ut proles, quæ
 delictum non commisit, sit inferioris condi-

CAPUT

CAPUT IV.

De Accessoriis Matrimonii.

Accessoria Matrimonii sunt ea, quæ plerumque solent accedere Matrimonio,
 vel constituendo, vel constituto, puta, Dos, Donatio propter nuptias, Do-
 natio inter conjuges &c. quibus per modum appendicis annectimus secundas Nu-
 ptias, in tit. ult. lib. 4. Decretal. propositas.

SECTIO I.

De Dote, & Donatione propter Nuptias.

SUMMARIA.

- 1. & 3. Triplex acceptio dotis. 4. Ejus definitio.
- 5. Est res data marito. 6. Ad onera Matrimonii ferenda.
- 7. Dos dividitur in promissam & constitutam. 8. Improbatur à quibusdam hæc divisio. 9. & seqq. Probatur ab aliis. 12. Modus conciliandi partes dissidentes suggeritur.
- 13. & seq. Dividitur quoque in profecticiam & adventiciam. 15. Dotem constituere potest, qui liberam habet rerum administrationem. 16. Ex necessitate dotem filia constituit pater. 17. & seqq. Etsi sit emancipata. 22. & seqq. Non autem si dives sit, ac mediis propriis instructa.
- 26. & seq. Nec etiam, si legitimam non sit; nisi ex æquitate. 28. Avari quoque tenentur nepoti constituere dotem. 29. Item aliquando mater. 30. Aut frater germanus. 31. Aut stuprator. 32. Mulier ipsa non tenetur. 33. Objectum dotis sunt res, in patrimonio existentes. 34. Etiam aliena. 35. Etiam usufructus. 36. Etiam feudales, si spectant ad uxorem. 37. Promissio dotis indefinita valet respectu patris.
- 38. Non item respectu extranei. 39. Etiam si uxor marito permittat usum fructuum honorum, illa tamen non presumuntur esse dotalia. 40. & seqq. Explicatur natura & qualitas honorum paraphernalium. 46. Declarantur bona recepticia. 47. Explanantur pacta dotalia. 48. Alia sunt simplicia; alia mixta. 49. & seqq. Eorum differentia. 55. & seqq. Ostenditur modus, quo hæc pacta discerni possunt. 59. & seqq. Indicatur effectus promissa dotis. 62. Panditur effectus dotis constituta. 63. & seqq. Bona, durante Matrimonio acquisita, de Jure Communi non sunt inter conjuges communia. 65. In dubio presumuntur ad maritum spectare. 66. Pro repetitione dotis conceditur actio ex stipulatu. 67. Quandoque marito competit repetitio impensarum. 68. & seqq. Prolixius exponitur, qualiter per adulterium dos amittatur. 77. & seqq. Describitur donatio propter nuptias. 80. Adstruuntur persone, illam constituentes. 81. & seqq. Subjiciuntur effectus.

§. I.

De Natura & diversitate Dotis.

Dos, à dando, vel donando sic dicta, potest accipi tripliciter. I. formaliter, pro conventionem, quæ dos constituitur per l. dotis 1. ff. de Jure Dot. l. exigere 69. ff. de Judio.
 II. effectivè pro jure, quod marito vel uxori competit in dote l. quamvis 75. & passim ff. de Jure Dot.
 III. objectivè pro re, in dote constituta l. si pater 41. ff. Saluto Matrimon. l. quod dicitur 5. in pr. l. voluptuaria 7. §. 1. ff. de Impensis in rem dotal. germanicè Heyrath Gut / Ehe-Siege / Braut-Schag / Mitgift. Pluribus secunda placet acceptio; meo proposito commodior videtur tertia; in qua
 4 Describitur dos, quod sit res, marito data, vel promissa, ad ferenda onera Matrimonii.
 5 Dixi l. res, marito data vel promissa; quæ vocabula occupant vicem generis, quatenus etiam res aliæ marito possunt ab uxore, vel aliis conferri.
 6 Dixi II. ad ferenda onera Matrimonii; quæ verba subeunt locum differentie: eò quod nulla res alia marito deur ad onera Matrimonii ferenda, quàm dos l. pro oneribus 20. Cod. de Jure Dot. nec etiam dos sub alia conditione deur, quàm ut Matrimonium sequatur per l. plerumque 10. §. 4. ff. d. 1. Cum enim maritus debeat uxorem, liberos & totam familiam alere, subsidio & levamine opus habet, ut facilius alimenta suppeditare queat.
 7 Dos I. dividitur in promissam & constitutam. Dos promissa vocatur, quæ consistit in nudis terminis promissionis. Dos constituta nuncupatur, quæ traditione rei perficitur. 8 Hanc divisionem cum aliis improbat Lauterbach

terbach ad tit. ff. de Jure Dot. §. 5. tum quia in l. de divisione §. ff. Soluto Matrim. dicitur, dotem constitui traditione: tum quia dominium rei dotalis non potest in maritum absque traditione transferri ex l. traditionibus 20. Cod. de Pall.

9 Verum eandem divisionem cum Zasio & Tiruquello defendunt Fachin. lib. 10. controu. cap. 24. Stryck in disp. de Jure Mariti in bon. uzor. (habetur in dissertat. Francfort. vol. noviss. num. 17.) cap. 1. n. 21. partim quia in l. nuptura §. 1. si mulier §. 9. in pr. l. sine generalis §. 1. in pr. ff. de Jure Dot. §. 1. i. Cod. de Dot. promiss. dos promissa supponitur esse

10 vera dos: partim quia mulier, cujus nomine marito dos tantum est promissa, dicitur habere dotem in l. cum post §. 3. §. 1. ff. de Administrat.

11 & peric. tur. partim quia dos promissa suos producit effectus, singulari consideratione dignos, ut infra videbimus: adeoque dotis nomine non debet indigna censeri.

12 Crediderim itaque, si dos accipiatur obiectivè in nostra significatione, propter ratio-

nes mox allatas, eandem vocaboli proprietate donandam, sive promissa tantum, sive constituta sit. Si verò sumatur effectivè in sensu Lauterbachii & aliorum, ob argumenta in num. 8. solum dotem constitutam propriè talem esse. Conferatur in Lib. III. de Jure Proprietat. cap. 3. n. 97. & seqq.

Dos II. dividitur in profecticiam & adventitiam. Profecticia est, quæ promittitur vel constituitur à patre, ascendentibus paternis vel alio, intuitu & contemplatione patris. l. profecticia §. in pr. & §. 2. ff. de J. D. Adventitia est, quæ citra contemplationem & intuitum patris ab alio quam patre promissa vel constituta fuit. arg. l. dotem §. ff. eod. l. un. §. 13. Cod. de R. U. A.

Iplamet uxori si dotem 14 promittat, aut constituat, illa quidem in d. l. profecticia §. §. 11. adventicia nominatur. Struv. exercit. ad Pand. 30. th. 4. propriè tamen loquendò nec adventitia nec profecticia est, ut sentit Lauterbach cit. l. §. 8. & Miller ad Struv. cit. th. 4. lit. n.

§. II.

De Personis, quæ dotem promittere,

15 **D**otem promittere vel constituere potest, qui liberam rerum administrationem obtinet, & alienare non prohibetur: quia scilicet dotis datio est species alienationis. Miller ad Struv. cit. l. th. 3. lit. b.

16 **D**otem promittere vel constituere ex necessitate tenetur I. pater l. capite 19. ff. de R. N. l. ult. Cod. de Dot. promiss. cum enim pater tenetur filie de honesto Matrimonio prospicere, tenetur etiam ei de dote, sine qua difficulter nubit,

17 provisionem facere. Nec interest, utrum filia sit emancipata, vel adhuc in patria potestate consistat: quippe cum in cit. l. ult. Cod. de Dot. promiss. ab initio generaliter supponatur, patrem obligatum esse, ad dotem, pro liberis quibuscunque constituendam; & circa medium subdatur: omnino pater omnem esse officium, dotem vel ante nuptias donationem pro sua dare progenie. Accedit textus in l. profecticia §. §. ult. ff. de J. D. ubi asseritur, quod, si pater emancipate filie, tanquam illius curator, dotem constitueret, magis quasi pater quam curator id fecisse videatur. Zoëli ad tit. ff. eod. n. 7. Struv. cit. exercit. 30. th. 3. Miller ib. lit. e. Clariss. D. de Bassis in decis. Jusinian. ad tit. l. ult. decis. 23. n. 7.

19 **D**issentit cum aliis Lauterbach cit. l. §. 11. tum propter textum in cit. l. capite 19. ff. de R. N. ubi dicitur, parentes esse cogendos, ut liberos, quos habent in potestate, dotent: unde à sensu contrario infertur, liberis emancipatis, velat à patria potestate jam dimissis, dotem 20 de necessitate non esse constituendam. Sed meminisse oportet, duas citatæ l. constitutiones inveniri: in prima vetatur parentibus, ne liberis Matrimonium inhibeat; in secunda præcipitur, ut liberis dotem non negent.

21 **C**um igitur in sola constitutione prima de liberis, in potestate constitutis, fiat mentio,

vel constituere possunt, aut debent?

non item in secunda: consequens est, quòd pater liberis dotem præstare debeat, sive sint adhuc in potestate constituti, sive jam emancipati.

An verò pater dotare teneatur filiam divitem, quæ aliunde suis mediis est instructa? Nova est controversia; in qua contra Gail. lib. 2. observ. 95. n. 14. Perez ad tit. Cod. de Dot. promiss. n. 8. Vultejum 2. consil. Adarpergens. 49. num. 4. cum Struv. cit. l. Millero ibid. lit. d. Fachin. lib. 10. controu. cap. 38. Lauterbach d. l. §. 10. de Bassis cit. l. num. 8. concludo negativè. Ratio est: tum quia Imperator in cit. l. ult. Cod. de Dot. promiss. & Jocus in l. profecticia §. §. ult. ff. de J. D. hunc casum proponunt tanquam dubium, an, si pater filie locupleti constituat dotem, eam ex bonis propriis, vel ex bonis filie censetur constituisse? que sanè dubitatio profus inanis & domesticana fuisset, si pater obligatus foret, dotare filiam divitem: tum quia pater non 24 est obligatus, filie diviti suppeditare alimentata, velut in cap. 3. num. 122. dictum; adeoque nec obligatus est, eidem constituere dotem, quæ in locum alimentorum surrogata videtur.

Nec obstat, quòd pater filie diviti legitimum obstringatur relinquere. Siquidem à legitima non ducitur argumentum idoneum ad dotem: utpote cum legitima debeat post mortem, nec præcisè rationem alimentorum habeat; dos autem debeat in vita, & rationem alimentorum participare videatur.

Multò magis necessitas dotandi cessat in 26 filia naturali, spuria, vel ex damnato coitu suscepta arg. l. uxorem 41. §. 11. ff. de Legat. 3. l. humanitatis 8. Cod. de Natural. liber. Quamvis 27 quàm, si talis filia sit inops, sicuti ex cap. anteced.

28 **I**l. nepti tenetur prospicere de dote avus paternus, si pater vel mortuus sit, vel in bonis suis non habeat, unde filiam dotare possit l. capite 19. ff. de R. N. l. profecticia §. §. 8. l. avus 79. in pr. ff. de J. D. ubi Brunn. num. 2. & arg. l. ult. Cod. de Dot. promiss.

29 **I**l. dotem liberis constituere tenetur mater, si pater aut avus sit inops, & illa locuples per l. neque mater 14. Cod. de J. D. cum enim mater in simili circumstantia teneatur alere liberos, ex cap. prioris n. 113. tenetur etiam dotem subministrare. Lauterbach ad cit. tit. ff. §. 16. Stryck in usu mod. ibid. §. 6.

30 **I**l. in subsidium parentum dotem suppeditare cogitur frater germanus aut consanguineus arg. l. cum plures 12. §. 3. ff. de Administrat. & peric. tur. ubi, dum dotatio fororibus, aliò patre natæ, dicitur esse actus liberalitatis, tacitè innuitur, dotationem fororis germanæ vel consanguinæ esse actum necessitatis. Perez in Cod. ad tit. de Doti promiss. n. 15. Zoëli ad tit. ff. de J. D. num. 16. Lauterbach ibid. §. 17. Miller ad Struv. cit. l. th. 3. lit. l.

tare cogitur frater germanus aut consanguineus arg. l. cum plures 12. §. 3. ff. de Administrat. & peric. tur. ubi, dum dotatio fororibus, aliò patre natæ, dicitur esse actus liberalitatis, tacitè innuitur, dotationem fororis germanæ vel consanguinæ esse actum necessitatis. Perez in Cod. ad tit. de Doti promiss. n. 15. Zoëli ad tit. ff. de J. D. num. 16. Lauterbach ibid. §. 17. Miller ad Struv. cit. l. th. 3. lit. l.

V. ad obligationem dotandi compellitur, 31 qui virginem aut viduam honestam corrupti, juxta explicationem in trall. l. cap. 3. à num. 72. Miller cit. l. lit. d.

Ipsa mulier ad dotem constituendam non 32 potest adigi: cum Matrimonium absolute loquendò sine dote possit contrahi, & subsistere l. ult. vers. si quis autem &c. Cod. de Donat. ante nups. l. ult. Cod. de Repud. ubi Brunn. num. 1, & seqq. Miller cit. l. lit. a.

§. III.

De Objecto Dotis.

33 **O**bjectum Dotis sunt res quælibet, mobiles & immobiles, corporales & incorporales, nomina & actiones l. heres 12. §. ult. l. debitor 36. l. usufructus 66. l. si mulier 77. ff. de J. D.

Nec tantum res propriae possunt in dotem venire, sed etiam alienæ l. jure 6. §. 1. l. mater 34. ff. eod. ed scilicet effectu, ut in maritum ulcupiendi conditio transferatur per l. un. Cod. de Usucap. pro dote, & l. r. ff. pro dote. Hic tamen

35 **Q**uæres I. utrum ususfructus in dotem possit deduci?

Resp. ex l. dotis 7. §. 2. ff. de J. D. cum Struv. d. l. th. 6. & Miller ibid. lit. c. affirmativè: quemadmodum enim ipsamet mulier fructus percipere valet; sic etiam jus percipiendi fructus, non quidem radicale, sed actuale, potest in maritum transferre.

36 **Q**uæres II. possitne feudum dotale fieri?

Resp. quòd possit, si feudum pertineat ad sceminam, quæ dotem constituit juxta tit. 13. & tit. 17. Feud. 2. Lauterbach ad tit. ff. de J. D. §. 24. ita tamen, ut ista constitutio non fiat per assimilationem, quæ facit venditionem arg. tit. 55. in pr. Feud. 2. Miller ubi supra. Si autem feudum ad sceminam non pertineat, ex illius fructibus, saltem Germaniæ moribus, eam à patre pro conditione & statu suo dotandam esse, tradit Struv. in synag. Jur. Feud. cap. 14. aphor. 17. Hornius Jurisprudens. Feud. cap. 21. §. 13.

37 **Q**uæres III. an dos indefinitè possit promitti?

Resp. cum distinctione: vel dos promittitur à patre, vel extraneo. Si prius; valet promissio, quantumvis indefinita sit l. cum post 69. §. 4. ff. de J. D. cum enim pater ex officio filiam dotare teneatur: hinc promissio dotis, indefinitè facta, censetur comprehendere talem dotem, quæ facultatibus ipsius & dignitatis mariti correspondet. Si posterius; promissio non valet per cit. l. & §. junctà l. fr.

34 **O**bjectum Dotis sunt res quælibet, mobiles & immobiles, corporales & incorporales, nomina & actiones l. heres 12. §. ult. l. debitor 36. l. usufructus 66. l. si mulier 77. ff. de J. D.

Nec tantum res propriae possunt in dotem venire, sed etiam alienæ l. jure 6. §. 1. l. mater 34. ff. eod. ed scilicet effectu, ut in maritum ulcupiendi conditio transferatur per l. un. Cod. de Usucap. pro dote, & l. r. ff. pro dote. Hic tamen

35 **Q**uæres I. utrum ususfructus in dotem possit deduci?

Resp. ex l. dotis 7. §. 2. ff. de J. D. cum Struv. d. l. th. 6. & Miller ibid. lit. c. affirmativè: quemadmodum enim ipsamet mulier fructus percipere valet; sic etiam jus percipiendi fructus, non quidem radicale, sed actuale, potest in maritum transferre.

36 **Q**uæres II. possitne feudum dotale fieri?

Resp. quòd possit, si feudum pertineat ad sceminam, quæ dotem constituit juxta tit. 13. & tit. 17. Feud. 2. Lauterbach ad tit. ff. de J. D. §. 24. ita tamen, ut ista constitutio non fiat per assimilationem, quæ facit venditionem arg. tit. 55. in pr. Feud. 2. Miller ubi supra. Si autem feudum ad sceminam non pertineat, ex illius fructibus, saltem Germaniæ moribus, eam à patre pro conditione & statu suo dotandam esse, tradit Struv. in synag. Jur. Feud. cap. 14. aphor. 17. Hornius Jurisprudens. Feud. cap. 21. §. 13.

37 **Q**uæres III. an dos indefinitè possit promitti?

Resp. cum distinctione: vel dos promittitur à patre, vel extraneo. Si prius; valet promissio, quantumvis indefinita sit l. cum post 69. §. 4. ff. de J. D. cum enim pater ex officio filiam dotare teneatur: hinc promissio dotis, indefinitè facta, censetur comprehendere talem dotem, quæ facultatibus ipsius & dignitatis mariti correspondet. Si posterius; promissio non valet per cit. l. & §. junctà l. fr.

38 **Q**uæres IV. an, si mulier, non facta mentione dotis, maritum omnibus bonis sui permittat, eam dotem dedisse præsumatur?

Resp. talia bona magis paraphernalia quam dotalia præsumi. Ita Struv. cit. exercit. 30. th. 6. Miller ibid. lit. n. Stryck in supra cit. disp. de Jure mariti in Bon. uzor. cap. 1. n. 25. Heesler in locis commun. p. 2. loc. 12. n. 14. quia, dum mulier ex num. 32. dotem constituere non tenetur; præsumptio magis pro paraphernalis quam dote sumenda est.

39 **Q**uæres V. quid ergo sint bona paraphernalia?

Resp. paraphernalia vel strictè vel latè accipi posse. Latè accepta comprehendunt omnia bona, quæ sunt extra dotem, sive marito sint tradita, sive non l. hæc lege 8. Cod. de Pall. convent. Strictè accepta denotant illa bona, quæ uxor, seclusò dotis titulo, tradidit marito l. ult. Cod. d. r. Heesler cit. l. n. 6. Et in his, sicut marito non competit dominium, sed tantum administratio & custodia, nisi dominium ab uxore spontaneâ voluntate cessum fuerit, ut dictum in lib. III trall. de Jure propriis, cap. 3. num. 116. sic etiam eidem non competit usus absolutus; sed, ut statutum habetur in cit. l. ult. si censerit cautiones seu nomina paraphernalium loco sint tradita, potest equidem maritus usuras in suam & uxoris utilitatem limit expendere. Idem tamen seu capitale summam uxori restitueret debet. Brunn. ad cit. l. num. 3. & 4. Quid etiam, si mulier usum sibi reservaverit, maritus nequidem in commodum promittentium usuras aut fructus bonorum paraphernalium appli.

applicare valet per l. flego 9. §. ult. ff. de F. D. Brunn. cit. l. num. 14. Et, si mulier usum semel marito concesserit, non prohibetur eundem, uti & ipsa paraphernalia, revocare per l. hac lege 8. Cod. de Pact. convent. Brunn. d. l. n. 12.

§. IV.

De Pactis dotalibus.

AD formam & modum, quod dos promittitur, aut constituitur, possunt revocari pacta dotalia, seu mutua conventio, quod conjuges suam intentionem de dote conservanda vel retinenda, vel etiam de bonis ceteris eorumque acquisitione declarant, germanice Ehe-Pact. Ehe-Berebung, Heyraths-Abredung, Heyraths-Spruch. Sunt enim hac pacta subinde simplicia, quando scilicet manent in terminis contractus & actus inter vivos; interdum sunt mixta, quando transeunt in actum ultimae voluntatis ac futuram conjugum successionem continent. Intereff verò plurimum scire, num illa pacta sint simplicia, num mixta. Nam I. pacta simplicia valent de Jure Communi; nisi causam dotis efficiant duriorum, uti dum conveniunt conjuges, ut maritus aut ejus haeredes dotem lucentur, licet decesserit ante uxorem l. si convenierit 2. l. de die 14. ff. de Pact. dotal. Mixta contra reprobantur l. hereditas 5. Cod. de Pact. convent. & solum ex consuetudine sustinentur. Stryck in usu mod. ad tit. 1 de Pact. dotal. §. 3. II. ad pacta simplicia quoad substantiam non requiruntur testes, sed tantum quoad probationem, quae duorum numerò contenta est per l. ubi numerus 12. ff. de Testib. Ad pacta mixta, sicut ad aliam voluntatem ultimam, de substantia seu solemnitate requiruntur 5. testes per l. ult. §. ult. Cod. de Codicill. Stryck de Cau. 3 rel. Contract. sect. 3. cap. 8. §. 16. & seq. III. pacta simplicia non amplius immutari vel revocari possunt, nisi cum utriusque conjugis assensu arg. l. si cum 5. Cod. de O. & A. Mixta tamen, ad aliam alterius voluntatis ultimam, mu-

Queres VI. quid sint bona receptitia? 46 Resp. bona receptitia nuncupati, quae neque in dotem, neque in administrationem marito sunt tradita, sed ab uxore pro usu & arbitrio sibi reservata. Lauterbach ad tit. ff. de F. D. §. 49.

tationem & revocationem haud aspernantur per l. quad iterum 4. ff. de Admōd. vel transf. legat. Lauterb. ad tit. tit. ff. de Pact. dotal. §. 14. Stryck cit. cap. 8. §. 20. Interim, ut quis discernere possit unum pactum ab altero, debet singulariter ad modum pacificendi advertere: finem pacificentes utantur terminis, qui actibus inter vivos sunt proprii v. g. contrahere, pacisci, convenire, abhandeln / vergleichen / abreden etc. pactum habendum est simplex arg. l. verba 20. ff. de F. S. Sin autem addantur termini, §. 6 qui conveniunt ultimis voluntatibus, v. g. succedere, jure haereditario capere, haerem instituire &c. erben / einsetzen / succediren etc. pactum est habendum pro mixto. Stryck cit. cap. 8. §. 21. Miller ad Struv. saepe cit. exercit. 30. th. 19. in not. per tot. Sanè, quòd tantum mentio mortis incidit, ac dictum v. g. quòd unus conjux post mortem alterius dimidiam partem lucretur, pactum remanet simplex: utpote cum tempus mortis plerumque solet adijci, non ut pactis vim tribuat, sed executionem eousque suspendat. Lauterb. cit. l. §. 3. Similiter, licet inveniatur haec vox haeres vel haereditaris germanice erblich / negotium in terminis pacti simplicis consistere potest: quia frequenter in contractibus mentio fit haeredum, ac contrahentes non tantum sibi sed etiam haeredibus suis prospicere solent, ut patet ex d. lib. III. tract. de Pact. & Contract. cap. 1. num. 308. Stryck cit. l. §. 27. qui tamen in §. sequent. sollicitè monet, ad evitandum omne dubium, intentionem conjugum specificè exprimentam esse.

§. V.

Quis effectus sit Dotis?

EFFECTUS dotis alius est, si promissa tantum; alius, si constituta sit. Si promissa tantum sit; producit ex parte promittentis obligationem constituendi seu tradendi; & ex parte promissarii confert actionem petendi constitutionem. Haecque actio, si stipulatio intervenierit, dicitur actio ex stipulatu; sin autem promissio fuerit nuda, nascitur conditio ex Lege l. ad actionem 6. Cod. de Dot. promiss. Stryck in tract. de Action. forens. sect. 1. membr. 3. §. 32. Imò de Jure noviori in l. un. §. 1. Cod. de R. U. A. etiam in casu, quò nulla subsit stipulatio, actionem ex stipulatu per Juris fictionem competere, communiter statuunt Interpretes cum Brunnem, ad cit. l. ad

actionem 6. n. 3. Lauterbach ad tit. ff. de F. D. §. 30. Eckold ibid. §. 7. contra Stryck cit. l. Et enim cit. l. n. §. 1. non tantum actionem ex stipulatu concedit pro dote jam constituta, sed etiam repetendam; sed etiam pro promissa tantum exigendam, veluti colligitur tam ex generalibus terminis, ibi: sicut enim & stipulationes inesse dotalibus intelliguntur; quam ex comparatione stipulationis cum hypotheca, quae dotis promissionem perinde ac constitutionem firmat.

Si dos constituta sit; operatur dominium civile ex parte mariti, cujus vim & virtutem descripsimus in d. lib. III. tract. de Jure propriet. cap. 3. in not. §. 18. & simul ibidem potestatem domi-

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'Stryck ad tit. ff. de Pact. dotal. §. 14.' and 'Miller ad Struv. saepe cit. exercit. 30. th. 19. in not. per tot.'

dominii naturalis; quod residet penes uxorem, adumbravimus ad num. 129. Quin & hypothecam, quae dotis nomine competit, delibavimus in cap. 5. à n. 57. & à n. 259. 63 An ea, quae constante Matrimonio comparata, quaesita, vel aucta sunt, inter conjuges sint communia, & communiter dividenda? Jam antiqua lis gliscit inter Jureperitos. Negantes tamen & ratione & numero praevails videntur: quia de Jure Civili non habetur clara decisio, quòd societras bonorum inter conjuges ipsò facto contrahatur; sed potius in l. rerum 1. ff. de Al. rer. amos. indicatur, ex communiōne vitae non inferri communione bonorum; nec minus uxorem furtò se obstringere, quando aliquid marito surripit, quam filiam, quae patri quidpiam 64 auferit. Unde, quae maritus ex sua pecunia, patrimonio, vel industria comparavit, ad ipsum privatè spectant; sicut & uxoris esse censentur, quae illa ex suo patrimonio, pecunia, vel industria congregavit per l. mulierum 6. Cod. Si quis alteri vel sibi etc. l. ex pecunia 12. Cod. de F. D. Covarruv. in 4. Decret. p. 2. cap. 7. §. 1. n. 5. Brunnem. ad l. quintus §. 1. ff. de Donat. inter vir. & uxor. n. 4. Stryck in cit. disp. de Jure Mariti in bon. uxor. cap. 1. num. 6. Heeler in loc. commun. praet. p. 2. loc. 7. n. 8. & §. 1. Etsi consuetudines & statuta locorum, perinde ac pacta dotalia, Juri Communi plurimum derogare consueverint; quòd sensu interpretandum est cap. significavit 2. de Donat. inter vir. & uxor. ubi post Matrimonii dissolutionem conjuges ad divisionem bonorum communium compelli jubentur. Panormir. ad idem cap. n. 3. Gonzalez ibid. n. 6. In dubio tamen praesumptio fiat pro marito, quòd bona, durante Matrimonio quaesita, ad ipsum pertineant d. l. quintus §. 1. ff. de Donat. inter vir. & uxor. quam insigniter illustrat Stryck ad eund. tit. §. 12. & seqq. 66 Cui potest restitutio dotis, soluto per mortem Matrimonio, sit facienda? Constat ex supra cit. tract. de Jure propriet. cap. 3. n. 131. & seqq. Ubi gemina tantum notanda veniunt; I. pro restituenda dote concessam esse actionem ex stipulatu, quamvis nulla praecesserit stipulatio; & quidem cum privilegio & qualitate actionis bonae fidei, si uxor vel ejus haeredes dotem repetant §. fuerat 29. Instit. de Al. l. un. §. 2. Cod. de R. U. A. Brunnem. ibid. 67 n. 18. & seqq. II. marito, aut ejus haeredibus, competere repetitionem expensarum, non quidem earum, quas fecit ob fructus, aut, tanquam onus reale, fructibus inharens, solvit l. veque 13. l. ult. ff. de Impens. in rem dotal. sed illarum, quae factae sunt propter rem dotalem: has enim, si necessariae fuerint ac magnae, vel post restitutionem dotis conditione indebiti potest repetere l. quod dicitur §. 2. ff. d. r. vel, donec satisfactum fuerit, per retentionem dotis per indirectum potest consequi d. l. quod dicitur §. in pr. similes fuerint, retentionem quidem non habet, utpote quae extra casum mox propositum

in dote locum non invenit, ut dictum in Lib. III. tract. de Pact. cap. ult. num. 147. sed, si uxor sciverit, habet actionem mandati; & si nesciverit, actionem negotiorum gestorum l. un. §. 5. Cod. de R. U. A. si verò voluptuariae fuerint, eas solummodo tollere permittitur, quando separationem, absque corruptione rei, patiuntur. d. l. un. §. 5. Stryck in usu mod. ad ff. d. r. §. 1. & seqq. Eodem modo dos erit restituenda, si Matrimonium ratum solvatur per dispensationem Pontificiam, aut Religiosam Professionem cap. mulieres 1. de Donat. inter vir. & uxor. quin & si Matrimonium nulliter aut ignoranter sit contractum per d. cap. mulieres; sin autem scienter ita contractum sit, dos applicatur fisco l. qui contra 4. Cod. de Inest. & inutil. Nupt. Quòd si Matrimonium non solvatur quo ad vinculum, sed quoad thorum & mensam ex causa adulterii, tunc, si uxor fuerit adultera, dote m lucretur maritus; sin autem maritus fuerit adulter, dos redit ad uxorem cap. plerumque 4. de Donat. inter vir. & uxor. l. consensu 8. §. 4. & 5. Cod. de Repud. Nov. 117. cap. 8. §. 1. si de adulterio etc. Nisi dos ad patrem ex Jure Communi, vel ad extraneum ex speciali reservatione debeat reverti. Stryck cit. disp. cap. 2. n. 75. aut adulterium ob utriusque culpam ad divortium non fuisse per cap. intelleximus 6. & cap. ult. de Adulter. l. viri aique uxore 39. l. cum mulier 47. ff. Soluto Matrim. Sitamen liberi extarent, dos, ab adultero conjuge perita, quoad proprietatem illius liberis servanda, & quoad usumfructum innocenti conjugi tribuenda foret. Novell. 117. cap. 8. §. 2. Covarruv. cit. l. §. 6. n. 71. P. Engel ad tit. de Donat. inter vir. & uxor. n. ult. P. Wiestner ibid. num. 55. P. Reiffenstuel num. 101. Stryck in saepe cit. disp. de Jure mariti in bon. uxor. cap. 2. n. 74. Idem, quod statutum de dote, de bonis paraphernalibus statuendum existimat Covarruv. cit. §. 6. n. 2. propter textum in cit. cap. plerumque 4. ubi aequaliter de dote & dotalibus disponitur. Sed Abbas ad idem cap. 73 num. 8. Gonzalez ibid. num. 6. Canif ibid. num. 3. Sanchez de Matrim. lib. 10. disput. 8. num. 10. Wiestner d. l. num. 57. Reiffenstuel num. 102. melius in materia tam odiosa, propter defectum expressi textus, extensionem hanc rejiciunt, & nomine dotalitatis in cit. cap. plerumque non bona paraphernalia, sed donationem propter nuptias arg. cap. ex parte 15. de Foro comper. vel administrationem dotis, quae constituta fuit in rebus fungibilibus, vel alias res intelligunt. Atque haec dotis amissio, cum habeat rationem poenae, non incurritur ante sententiam Judicis; quemadmodum nec aliae poenae, quae requirunt executionem & actum externum, ante sententiam incurritur per cap. cum secundum 19. de Heret. in 6. Covarruv. cit. l. n. 1. Sanchez cit. l. num. 13. esto, si pars innocens dotem jam habeat, eandem, citra aliam Judicis sententiam, retinere valet

leat per sepe *cit. cap. plerumque 4. de Donat. inter vir. & uxor.* ubi, dum uxori nocenti dotis repetitio negatur, utique illius recitio marito innocenti permittitur. Panormitan. ad *idem cap. n. 4. Wiestner cit. l. n. 58. Reiffenstuel num. 106.*

76 Quando autem sententia jam semel est

promulgata, & simul executioni data, dos amissa valde probabiliter redit ad partem nocentem, si cum innocenti reconciliata, & antequam cohabitationi fuerit restituta per sepe *cit. cap. plerumque 4. quod generatim decernit, amissionem dotis post reconciliationem cessare.*

§. VI.

De Donatione propter nuptias.

77 Affinis quoad nomen, & quoad effectum eadem ferè cum dote censetur donatio propter nuptias *l. cum multa 20. in pr. Cod. de Donat. ante nupt.* quæ etiam contra-dos appellatur, germanicè *Gegensteuer / Gegens Vermachung / Gegen-Gab / Widerlag / Widerlegung*; & describitur, quòd sit donatio uxori facta, in securitatem & remunerationem dotis.

Ut enim uxor ob dotem, marito constitutam, securior existat, maritus, aut alius ipsius nomine, contra-dorem seu donationem propter nuptias constituit *d. l. cum multa 20. in pr. 6. ff. & aliud 3. Inst. de Do-79 nat.*

Et hinc etiam in *Novell. 97. cap. 1. & 2. & Nov. 119. cap. 1.* sancitum extat, quantitatem hujus donationis quantitate dotis nec majorem nec minorem esse debere; consuetudine tamen alibi indicante, ut docent *Gail. 2. obs. 18. Lauterbach. ad tit. ff. de F. D. §. 41. dummodò maritus, si liberus habeat ex priori Matrimonio, secundæ uxori plus non donet, quam uni ex liberis l. hac editali 6. in pr. Cod. de Secunda. nupt.*

Dixi aut alius, ipsius nomine. Alius ille vel constituit hanc donationem ex necessitate, qualis est pater ex *l. ult. Cod. de Dot. promiss. vel constituit in subsidium, qualis est mater arg. cit. l. ult. & l. neque mater 14. Cod. de F. D. Lauterbach. in *disput. de Donat. propter nupt.* (habetur in *Disput. Tubing. Vol. 1. n. 9.*) *ib. 28. vel ex libera voluntate, qualis est extraneus. Lauterbach. d. l. ib. 30. Struv. exercit. 30.**

ib. 34. Miller ibid. lit. g. Repetantur dicta à num. 15.

Quale dominium uxori in rebus, propter nuptias donatis, competat; qualem insuper hypothecam in illis obtineat, constat ex *Lib. III. tract. de Fidei propriat. cap. 3. à n. 113. & cap. 5. num. 59. & seq.* Quibus ad-

82 dendum est *l. quòd maritus nequeat res immobiliæ, propter nuptias donatas, constanter Matrimonio alienare Novell. 61. in *prafat. & cap. 1. in princ. & §. seqq. Lauterbach. cit. l. §. 56. II. quòd, si maritus incipiat ad incitas verge-83 re, uxor res hujusmodi vindicare possit. Novell. 97. cap. 6. §. 1. Lauterbach. cit. l. §. 57. III. 84 quòd, solutò Matrimonio per mortem alteri-**

85 trius conjugis, donatio propter nuptias de Jure Communi non acquiritur uxori vel ejus hæredibus, sed ad maritum, ejus patrem, vel hæredes, adinstar dotis, revertitur *cap. ult. de Donat. inter vir. & uxor. l. si liberis 18. Cod. de Donat. ante nupt. Brunn. ibid. n. 1. Lauterbach. cit. l. §. 58. & seq.* IV. quòd, factò propter 87 adulterium mariti divortio, mulier donationem propter nuptias lucretur *per cap. plerumque 4. d. n. 117. cap. 9. Novell. 134. cap. 10. proprietate liberis, si qui adinstar ex marito, servandà d. Nov. 117. cap. 9. in pr. Quod 86*

in tantum ampliatur, ut, si nulla donatio propter nuptias constituta fuerit, mulier quartam omnium mariti adulteri bonorum partem acquirat *l. jubemus 11. §. 1. Cod. de Repud. Lauterbach. cit. l. §. 76.*

SECTIO II.

De Donationibus inter conjuges, & aliis ejusmodi actibus.

SUMMARIA.

87. & seq. Donationes inter conjuges sunt prohibita. 89. & seqq. Etiam si fiant mediante persona, conjuncta per potestatem patriam. 92. Aut etiam mediante persona extranea. 93. Notatur praxiæ hodierna. 94. Hoc etiam procedit in Matrimonio putativo; 95. Si modo pars una sit in bona fide. 96. Procedit quoque in Matrimonio rato. 97. Non autem in Sponsalibus de futuro. 98. Nisi effectus in tempus Matrimonii suspendatur. 99. Nec in aliis contrahentibus onerosis. 100. Nisi fraudulenter agatur. 101. Aut jus aliquod in gratiam alterius non usurpetur. 102. Valet donatio rei aliena. 103. Valet repudiatio juris primùm

acquirendi. 104. & seq. Valet donatio ad dignitatem, honorem, aut ornatum conjugum. 106. & seqq. Valet donatio remuneratoria & reciproca. 109. Valet donatio ex causa pietatis. 110. Valet donatio in certis solemnitatibus. 111. Valet donatio, in tempus mortis collata. 112. Donatio valida habet effectum alterius donationis. 113. Invalida potest revocari. 114. Nisi donator ante revocationem decesserit. 115. & seqq. Hoc ipsum procedit de donatione incompleta. 119. & seq. Resp. ad l. 23. ff. de Donat. inter vir. & uxor. 121. Donatio excedens 500. solidos debet insinuari. 122. Per juramentum sit irrevocabilis. 123. Licet.

In quibus casibus Donatio inter conjuges sit permessa?

Licitè, non autem valide. 124. Cum donatione similitudinem habet morgengaba. 125.

Munerum nuptialia. 126. Dotalium. 127. & seq. Proxenicum.

§. I.

Quibus in casibus Donatio inter conjuges sit prohibita?

87 Matrimonio accedere solet Donatio inter conjuges, quæ tamen in illis casibus, in quibus una pars evadit ditor, & altera pauperior, seu, in quibus una pars rem aliquam, in suo patrimonio existentem, ex mera liberalitate transfert in alteram, regulariter est prohibita *cap. ult. de Donat. inter vir. & uxor. l. hac ratio 3. in pr. l. si sponsus 5. §. ult. ff. 88 eod.*

Ratio precipua talis prohibitionis est, ne murus amor inter conjuges fiat venalis; & si pars alterutra propter tenacitatem non velit, aut propter indigentiam donare non valeat, penitus expiret *l. moribus 1. l. nec esset 2. ff. d. i. Et hoc*

89 Procedit I. non tantùm si conjux immediatè donet conjugi, sed alteri personæ, quæ ipsi per patriam aut dominicam potestatem est conjuncta *d. l. hac ratio 3. §. 2. & seqq.* Sic enim mater filio, in mariti potestate existenti, donare non potest: quia res donata marito

91 cederet *d. l. §. 4.* Sic etiam focer non rectè donat nurui vel genero: cum filius aut filia, in ejusdem potestate constituta, donare videatur *d. l. §. 6. & 7.* Quin nec extraneo potest unus ex conjugibus cæ leges donare, ut ille rem donatam rursus alteri conjugi donet: eò quòd idem sit, conjugi quòdnam per se vel per aliam donare *d. l. §. ult. Zoëf. ad ff. d. i. n. 5. Struv. exercit. 20. ib. 25. Miller ibid. in *not. lit. b. Lauterbach ad d. tit. §. 4.**

93 Quamquàm, quod dictum de patria potestate, in illis locis, ubi per nuptias patria potestas solvitur, rariorem uñm habeat. Brunn. ad sepe *cit. l. n. 7. Stryck in *usu mod. ad cit. tit. §. 2.**

94 Procedit II. tam in Matrimonio vero quàm putativo *d. l. hac ratio 3. §. 1. utpote cum Matrimonium putativum, quàm diu tale manet, secundum regulas veri Matrimonii æstimetur; nec debeant conjuges putativi melioris esse conditionis quàm veri. Panormitan. ad cap. ult. de Donat. inter vir. & uxor. n. 14.*

§. II.

In quibus casibus Donatio inter conjuges sit permessa?

102 Regula prohibet Donationis excipitur I. donatio rei alienæ *l. sed et si 25. ff. de Donat. inter vir. & uxor.* quia donator ex distractione rei non sua pauperior non efficitur ex *num. 87. & seq.*

103 II. excipitur repudiatio juris, primùm acquirendi, puta legati vel hæreditatis *l. si sponsus 5. §. 13. & 14. ff. d. i.* quia in significatione strictiori non-acquirere, non est alienare *l. alienationis 29. in pr. ff. de F. 3.*

104 III. excipitur donatio ad consequendam dignitatem, nobilitatem, gradum, aut officium, ab uxore marito facta *l. quod adipiscenda P. SCHMIDT JURISPR. CAN. CIV. TOM. III.*

Brunn. ad *d. l. hac ratio 3. n. 1. Lauterbach. ibid. §. 4.* Si tamen uterque conjux nullitatem Matrimonii scivisset, res donata donatario, tanquàm indigno, à fisco potest auferri *l. cum his 32. §. ult. ff. d. i.*

96 Procedit III. live Matrimonium sit consummatum, live ratum duntaxat: liquidem ex una parte in *l. Seja 66. in pr. ff. d. i. supponitur, donationem, quæ facta est post Matrimonium, legitimò consensu contractam, non valere; ex altera vero parte per Matrimonium non solum intelligitur consummatum, sed etiam ratum ex *l. cum hic 32. §. 13. ff. d. i. l. nuptias 30. ff. de Re. f. Struv. cit. exercit. 30. §. 24.* Ad Sponsalia vero de futuro nullatenus hæc prohibitio est amplianda: quippe cum Matrimonii nomine non comprehendatur *l. inter eos 27. l. quod vir 6. ff. d. i. Nisi sponsus de futuro v. g. donet sponse, effectus donationis in tempus Matrimonii suspendo: tunc enim, cum donatio conferatur in tempus inhabile, statim ab initio nullus momenti censetur *d. l. cum hic 32. §. 22. ff. eod. Zoëf. ibid. n. 2.***

97 Procedit IV. ut quidem sub prohibitione donationis non veniant conventiones onerosæ, sed conjuges inter se venditionem v. g. societatem, aut locationem &c. celebrare valeant *l. quod autem 7. §. 6. l. si pradia 18. in pr. ff. d. i. attamen, si fraus interveniat, ac pretium v. g. merces, aut lucrum ex toto vel ex parte remittatur, aut condonetur, remissio vel condonatio non subsistit *l. si sponsus 5. §. 5. ff. eod. Brunnem. ibid. num. 4. Gail. 2. obs. 90. num. 9.**

98 Procedit V. si conjux in favorem conjugis tot servitute constituta non utatur: quantumvis enim servitus per non-ufum post decennium strictò jure perimitur, solutò tamen Matrimonio rursus concedi potest *d. l. si sponsus 5. §. 6. ubi Brunn. n. 5.*

99 Procedit VI. si conjux in favorem conjugis tot servitute constituta non utatur: quantumvis enim servitus per non-ufum post decennium strictò jure perimitur, solutò tamen Matrimonio rursus concedi potest *d. l. si sponsus 5. §. 6. ubi Brunn. n. 5.*

§. II.

In quibus casibus Donatio inter conjuges sit permessa?

40. cum 2. seqq. ff. de Donat. inter vir. & uxor. quia vel maritus exinde ditor non redditur; vel uxor, quæ splendore mariti corrumpatur, pauperior non efficitur. Idem est, si 105 maritus uxori donet, ut compior ac onatior incedat per *l. si vir 18. ff. d. i. P. Wiestner ad eund. tit. n. 12.* cum ornatus uxoris cedat in gloriam & honorem mariti *arg. l. si ut certo 5. §. 10. ff. Commad.*

IV. excipitur donatio remuneratoria *arg. 106 l. quod autem 7. §. 1. & 2. ff. eod.* dum enim ad donationem propriè dictam, si merita sint, egregia, non refertur, non comprehenditur in

in donatione, conjugibus interdicitur: præsertim cum conjug, qui causâ remunerationis donat, alterum cum sua paupertate locupletionem facere non videatur. Panormit. cir. l. num. 7. P. Engel. lib. 1. Lauterb. ubi supra

107 §. 8. Idipsum tenendum de donatione reciproca, si fiat in continenti d. l. quod autem 7. §. 1. & 2. quia, quod uni decedit per donationem activam, rursus per donationem passivam compensatur; sin autem ex intervallo notabili v. g. post annum fiat, non minus est prohibita, quam alia per l. qua jam 48. ff. d. t. pro hac liquidem eadem militent rationes, ob quas originaliter donationes inter virum & uxorem sunt prohibita. Gail. 2. obs. 40. num. 7. Miller ad Struv. exercit. 30. thes. 29. lit. b.

109 V. excipitur donatio, ex pietate vel commiseratione facta, puta ad recuperandam valetudinem conjugis l. quod in uxorem 13. Cod. de Negot. gest. ad alimenta eidem decernenda

per l. ex annuo 15. in pr. ff. de Donat. inter vir. & uxorem. ad sepulturæ electionem l. si sponsus 5. §. 8. & 9. ff. eod. ad refectionem ædium, incendiis combustumarum l. quod si 14. ff. d. t. ad levamen & subsidium exilii l. inter virum 43. ff. eod.

VI. excipitur donatio, quam in quantitate moderata conjug facit conjugi, natalem diem agenti l. sed si 31. §. 8. ff. eod. Quod ex consuetudine non tantum extenditur ad donationem, in Nativitate D. N. J. C. factam, sed etiam ad aliam, quæ solennioribus anni temporibus fit arg. d. l. & §. 1. nuper 42. ff. d. t. Lauterb. ib. §. 9. Stryck §. 6.

VII. excipitur donatio, cuius effectus in tempore soluti Matrimonii suspenditur, siue sit mortis causâ, siue alia l. si cum 9. §. ult. ff. d. t. l. sed interim 11. in pr. l. viricus 60. §. 1. ff. d. t. quia confertur in tempore habile, quò vir & uxor esse desinunt l. quia 10. ff. eod. Struv. d. exercit. 30. th. 29. Miller ib. lit. n.

§. III.

Quis effectus sit Donationis inter conjuges?

112 Effectus Donationis inter conjuges est, quòd in casibus permissis non minus transferat dominium aut usufructu conditionem, quam alia donatio; in casibus autem prohibitis nec dominium transferat, nec conditionem usufructu pariat l. hac ratio 3. §. 10. l. si sponsus 5. §. 9. l. quod autem 7. §. 9. ff. l. creditor 20. Cod. de Donat. inter vir & uxorem. Unde res malè donata & tradita, si adhuc extet, rei vindicatione potest à donatore pro libitu revocari d. l. si sponsus 5. §. ult. l. si stipulata 33. §. 1. ff. d. t. si jam consumpta sit, & quidem bonâ fide, potest condici conditione sine causâ dd. II. & l. etsi de 9. Cod. eod. sin malâ fide, ad exhibendum vel actione Legis Aquiliæ agitur l. si mulier 37. ff. d. t. Lauterb. ib. §. 10.

114 Casus exceptus est, quando donator donationem ante mortem non revocavit: tunc enim, cum donatio ex num. 111. cadat in tempus habile, & donator voluntatem suam non revocet, donatio convalescit, nec potest ab illius hærede revocari cap. ult. d. t. l. cum hic 32. §. 2. & 4. ff. l. donationes 25. Cod. d. t.

115 Idque non tantum obtinet, quando donatio fuit completa per traditionem (in quo unanimiter omnes consentiunt) sed etiam quando remansit incompleta per solam conventionem per textum expressum in Nov. 162. cap. 1.

116 In pr. & §. 1. quæ, licet à Vinnio lib. 2. sect. 99. cap. 15. & sequacibus pro non-authentica reputetur: eò quòd in vulgatis editionibus desiderata, à Neoteris primùm ex Græco translata, & sine inscriptione alicujus Imperatoris in Corpus Juris Communis relata fuerit: attamen ex quo tempore sedem stabilem in eodem Corpore Juris possidet, & ad modum aliarum Novellarum, quæ sæpe inscriptione alicujus Imperatoris sunt destituta, concepta reperitur, tamdiu pro authentica est cognoscenda, quamdiu veritas contraria

demonstrari nequit. Accedit, quòd 118 omnis donatio, antehac prohibita, per subsequenter D. Severi constitutionem per mortem donantis valida fuerit effecta l. cum hic 32. §. 1. 13. & 23. ff. d. t. & in specie donatio, quæ per stipulationem obligatio annua, quæ utique traditionem propriè talem non recipit, contracta tuit l. si stipulata 33. in pr. ff. eod. Struv. cir. exercit. 30. th. 30. Lauterb. ad cit. tit. §. 14.

Graviter tamen obfata videtur l. Papinianus 23. ff. d. t. ubi Ulpianus probat sententiam Papiniani, existimantis, non posse conveniri hæredem mariti, qui per stipulationem aliquid uxori spondit, licet durante voluntate maritus decesserit. Verùm dupliciter responderi potest I. hunc textum per cit. Novell. 162. cap. 1. in pr. & §. 1. abrogatum esse; Brun. ad d. l. Papinianus. Zoëf. ad cit. tit. ff. num. 24. II. in cit. l. Papinianus duas inveniri partes; & in prima quidem, quæ in y. refert ab Ulpiano difertè probatur, constitui, quòd Oratio Divi Severi, valorem donationibus, ante mortem non revocatis, tribuens, pertineat ad donationes rerum; in altera verò, quæ excipiuntur donationes, per stipulationem factæ, sententiam Papiniani non probari, sed tantum referri, prout insipienti patulum erit.

Interim, si res donata 500. solidos excedat, 121 donatio, quæ citra insinuationem ad acta est celebrata, non convalescit, nisi quòd 500. solidos l. donationes 25. Cod. de Donat. inter vir. & uxorem. Struv. cit. th. 30.

Video quoque, communiter ab Authoribus concludi, donationem irrevocabilem fieri, quando juramentò firmatur. Lauterb. cit. l. §. 12. Struv. d. l. th. 29. Miller ibid. lit. l. Sed ex nostris principis, in Lib. II. tit. III. 123 de Proc. Jud. cap. 7. an. 50. jactis, hoc ita intelligenda

telligendum, ut ipsa quidem donatio per adjectionem juramenti non convalescat, indeque possit validè revocari; attamen, quia juramentum habet pro objecto actum permissum,

seu non-revocationem donationis, consequenter absque dispensio salutis observari valeat, ea licetè revocari nequeat per cap. cum contingas 28. de Jur. Jur.

§. IV.

De cæteris actibus, cum Donatione similitudinem habentibus.

124 Cum Donatione inter conjuges similitudinem habet l. morgengaba, quæ datur à marito uxori, secundò nuptiarum die, in præmium & pretium virginitatis, vel in pecuniis, vel in aliis rebus pretiosis; hæcque non prohibita, sed consuetudine fuit recepta. Wehner in y. Morgengaba. Lauterb. cit. l. §. 46.

125 II. munera nuptialia, quæ à parentibus, propinquis, & amicis in signum benevolentiae novis conjugibus offeruntur, & ut Lauterbach cit. l. §. 47. docet, inter ipsos æqualiter dividuntur.

126 III. dotalitium seu usufructus, quem maritus, in compensationem dotis, uxori post mortem in suis bonis constituit, germanicè

Leib-Geding / Leib-Zucht / Wittumb. Ubi, nisi aliud convenit, uxor non potest ab hæredibus mariti dotem repetere, si dotalitio frui desideret. Lauterb. d. l. §. 45.

IV. proxenetium, seu præmium nuptiarum, quod proxenetis, qui Sponsalia vel nuptias conciliant, in remunerationem adhibiti laboris vel industrie conceditur; & si in quantitate moderata consistat, licetè accipitur per l. ult. ff. de Proxenetis. Ubi obiter notandum, quòd, si proxenetæ liberaliores fuerint in celebrandis dotalibus sponis vel sponsis, plusve divitias, pulchritudinem, mores &c. jactaverint, quam in rei veritate sublitterint, conveniri non possunt, nisi dolose versati sint l. si proxenetæ 2. ff. d. t. Lauterb. ubi supra §. 44.

SECTIO III.

De Secundis Nuptiis.

SUMMARIUM.

129. Agitur de secundis nuptiis. 130. & seqq. Ostenditur, quòd Jure Divino & Canonico sint licitæ. 134. Quando constat de morte alterius conjugis. 135. & seqq. Per moralem certitudinem. 139. Atamen de Jure communi non benedicuntur. 140. & seqq. Jus Civile damnat nuptias viduæ intra annum luctus.

144. & seqq. Statuuntur etiam pæna. 149. & seqq. Sed iste sunt abrogata à Jure Canonico. 153. & seqq. Referuntur alia pæna, in favorem liberorum prioris Matrimonii contra binubus sancita. 162. & seqq. Describitur, has pænas à Jure Canonico non esse sublatas. 166. & seqq. Agitur de legato viduitatis.

§. I.

An, quando, & quomodo Nuptiæ secunda de Jure Canonico sint licitæ?

129 Secundas nuptias ad Matrimonium eatenus revoco, tanquam accessorias, quatenus præsupponunt aliud Matrimonium, seu nuptias antecedenter peractas.

130 Nuptias secundas, imò tertias, quartas, & adhuc crebrius (exemplò illius mulieris, quæ tempore Damasi S. Pontificis successivè viginti & duobus viris, quorum ultimus & ipse jam viginti uxores sepelierat, nuptiis referret à Menoch. de Arbitrar. Jud. quest. l. 2. cent. 5. casu 47. num. 5.) iteratas, Christianis non esse prohibitas, inclarescit non solum ex Jure Canonico in cap. aperiant. 11. cap. DELUS 12. cap. ult. XXXI. q. 1. cap. dominus 2. cap. super 4. de Secund. Nupt. sed etiam ex Jure Divino ad Rom. cap. 7. ibi: qua sub viro est mulier, alligata est legi; si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est à lege viri; & 1. Corinth. 7. ibi: si dormierit vir ejus, liberata est; cui vult, nubat.

131 Nec impedit I. cap. de his 8. d. q. 1. ubi binubis penitentia dicitur: dicitur enim in Concilio quodam particulari, non propter nuptias secundum se, sed propter inordinata

tum affectum & concupiscentiam binubentium.

Nec impedit II. cap. hâcratione 9. d. quest. 1. 133 ubi secundæ nuptiæ vocantur honesta fornicatio. Nam, ut textum hunc explicat P. König ad tit. de Secund. Nupt. n. 3. per secundas nuptias intelliguntur illæ, quæ, datò repudiij libellò, ad normam Legis Mosaicæ contrahuntur.

Antequàm verò transitus fiat ad secundas nuptias, oportet, ut primæ sint dissolutæ; & si dissoluta contingat per mortem, necessum est, ut constet de morte conjugis defuncti, non tantum per conjecturam probabilem, sed moralem certitudinem juxta cap. in presentia 19. de Sponsalib. in verb. certum nuntius, quod vocabulum in genere neutro accipiendum; & cap. dominus 2. de Secund. Nupt. veluti cum sententia communiori concludunt Panormit. ad cit. cap. in presentia num. 6. Covarruv. de Sponsal. p. 2. cap. 7. §. 3. n. 3. Sanchez lib. 2. disp. 46. num. 6. P. Wiestner ad tit. de secund. Nupt. num. 6. Clariss. D. Joannes Philippus

- pus Morass. in *Binub. fatali. cap. 2. §. 3. num. 11.*
- 135 Diffeniunt post Sylvestrum, Antonium de Butrio, Anchoranum apud Sanchez *d. l. n. 5. Laymann Theol. Moral. lib. 5. tr. 10. p. 3. cap. 3. num. 2.* Gobat *Theol. Sacram. tr. 9. num. 292.* Krüner ad *tit. de Secund. Nupt. n. 1832.* & novissimè Clariss. P. Kugler de *Marr. q. 39. à num. 1844.* ac conjecturam valde probabilem, quæve sit major de morte quam vita, admittunt ob textum in *cap. cum per bellicam 1. §. nec tamen XXXIV. q. 2. ubi, qui contrahit cum muliere, cujus maritus non esse existimabatur, excusatur à culpa; & cap. ult. §. si autem U. lite non contest. ubi, tamdiu, inquit Pontifex, alteruter conjugum existeretur, donec de ipsius obitu verosimiliter presumatur.* Verùm nihil exinde convincitur: cum existimatio mortis, de qua loquitur *cap. cum per bellicam &c.* non debeat esse qualiscunque, sed firma, ac certò iustis, vel aliis concludenti probatione confirmata; verisimilitudo quoque, cujus meminit *cit. cap. ult. paciformiter* de certitudine morali possit explicari; nihil dicendò, quòd ibi non agatur de Matrimonio certè valido, sed ob licem, ratione impedimenti motam, dubiò, & sic facilis solubili.
- 138 Habebitur autem moralis certitudo de morte conjugis, si vel legitimus Magistratus,

§. II.

Quales pœnas Jus Civile in conjuges binubos constituerit?

- 140 Jus Civile dissimili planè ratione circa secundas nuptias disposuit. Comprimis autem graviter interdixit, ne vidua nubat tempore luctus, quod juxta *l. si qua ex 2. Cod. de Secund. Nupt. est annum, nondum exactò* *l. si qua mulier 1. & passim Cod. d. 1.* Ratio sic disponendi fuit: partim quòd, si novus inducatur maritus, sanguinis & seminis confusio, nec non prolis incertitudo consequatur. *l. liberorum 1. §. 1. ff. de his, qui not. infam. l. sancimus 3. §. 3. Cod. de Episc. & Cleric. partim quòd honor, amor, memoria, & religio prioris mariti per nuptias tam acceleratas periclitari videatur. *d. l. si qua mulier 1. Nov. 22. cap. 40.**
- 141 Hæcque dispositio, juxta sententiam Clariss. D. Morass. in *Binub. fatali. cap. 2. §. 2. n. 8. & 10.* procedit, tum si vidua post mortem prioris mariti jam reperiat gravida; tum si gravida non reperiat, aut nullum sit periculum, aut partum jam ediderit: eò quòd simili casu, tamen cesset ratio prima, remaneat secunda. Verùm Brunn. ad *cit. l. liberorum 1. §. 2. n. 2.* in casu, quòd partus jam supponitur editus, renubendi facultatem viduæ non admittit, ob textum valde luculentum in *cit. l. §. 2. ubi: Pomponius eam, qua intra legitimum tempus partum ediderit, putat, statim posse nuptiis se collocare; quòd verum puto.* Ratio prima siquidem est principalis; quâ proin cessante, cessat dispositio, licet perduret secunda, tanquam minùs principalis.
- Ex pœnis, in viduam præmaturè convolvantur ad secundas nuptias latis, I est infamia, ipsò Jure inflicta *l. pratoris 1. ff. de his qui not. infam. l. si qua mulier 1. §. 1. ff. de his qui not. infam. II. non potest secundo marito in dotem dare vel per ultimam voluntatem relinquere ultra tertiam partem bonorum d. l. si qua mulier 1. quòd ipsum ad donationem inter vivos, quæ aliunde est inter conjuges interdicta, nec convalescit, nisi per mortem, extendit Clariss. D. Morass. in *Binub. fatali. cap. 1. §. 1. num. 4.* III. femina binuba non potest ex testamento extranei quidpiam capere, vel titulò heredis, vel titulò legati, vel titulò fideicommissi, vel titulò donationis mortis causâ *d. l. si qua 1. IV. amittit omnia bona, titulò lucrativò à 147 priori marito relicta, tam quoad proprietatem quam quoad usumfructum d. l. si qua 1. V. 148 non potest cognatis suis ultra tertium gradum ab intestato succedere d. l. si qua 1.**
- Hæc tamen pœnæ constringunt solas mulieres, non autem maritos, utpote quos annus luctus, pro secundis nuptiis à Jure Civili præfixus, non stringit: nec enim in illis subest periculum confusio sanguinis aut partus incerti; nec etiam obligatio reverentiæ tanta censetur in marito, quantam in uxore. D. Morass. *cit. l. cap. 2. §. 2. n. 6. & 7.*
- Quin, loquendò de Jure Canonico, non solum infamiae pœna, in uxores præpropter nubentes constituta, fuit abolita, per textum expressos in *cap. penult. & ult. de Secund. Nupt.* sed

sed etiam reliquæ pœnæ; quemadmodum contra Cynum, Baldum, Barbosam, & alios melior & practica sententia tenet cum Covarruv. in *4. Decretal. p. 2. cap. 3. §. 9. n. 6. & 7. Sanchez lib. 2. disp. 87. n. 23. Gail. 2. obs. 98. num. 8. Gonzalez ad *cit. cap. ult. n. 9. Engel ad *enod. tit. König ibid. num. 8. D. Morass. cit. 151 cap. 5. §. 1. num. 14.***

Ratio est: quia ex *num. 131.* de Jure Divino & Canonico conjugibus, solutò Matrimonio, plenissima datur licentia, mox aliud contrahendi Matrimoni-

§. III.

Quid Jus Civile in favorem liberorum contra binubos conjuges decreverit?

- 153 Præter superiores pœnas in mulierem, ad nuptias intra annum luctus transicentem, decretas, Jus Civile in favorem prioris conjugii sequentia constituit. I. si vidua vel etiam viduus quocunque tempore Matrimonium reiteret, amittit proprietatem omnium bonorum, quæ titulò lucrativò à priori conjugè acquisivit, & usumfructum duntaxat retinet *l. femina 3. in pr. l. generaliter §. in pr. & §. 1. hac editi ali 6. §. 1. Cod. de Secund. Nupt.* Et licet olim conjugibus binubis liceret, hæc lucra nuptialia inter liberos primi Matrimonii inæqualiter dividere *d. l. femina 3. d. l. generaliter §. in pr. l. in quibus 7. Cod. d. 1. eadem tamen facultas per Novellam 2. cap. 1. & Nov. 22. cap. 25. sublata est.* Dixi, titulò lucrativò: quæ enim ex titulo oneroso conjux acquisivit à conjuge, puta ex emptione, locatione, societate, communiōe bonorum, morgengabæ &c. à conjuge binubo non amittuntur. Clariss. D. Morass. in *Binub. fatali. cap. 5. §. 2. num. 25. & seqq.*
- 156 II. vidua binuba amittit proprietatem bonorum, quæ obtinuit ex successione liberorum primi Matrimonii *d. l. femina 3. §. 1.* Quod ipsum obtinet in viduo, de quo, licet textus apertè non loquatur, generalitas tamen Legis, quæ pœnas, in favorem liberorum contra binubos sanctas, conjugibus vult esse communes *d. l. generaliter §. in pr. Nov. 2. cap. 2. §. 1. Nov. 22. cap. 23. idem concludere jubet. Gail. 2. obs. 98. n. 3. D. Morass. d. cap. 5. §. 6. n. 8. contra Fachin. lib. 3. contr. cap. 64.*
- 157 III. nec viduus secundæ uxori, nec vidua secundò marito potest inter vivos vel ultima voluntate ex bonis propriis plus relinquere, quam uni ex liberis prioris Matrimonii, cui minimum quid relictum est *l. hac editi ali 6. in pr. Cod. de Secund. Nupt.*
- 158 Utrum verò liberis secundì Matrimonii quantitatem ampliorē, quam liberis primi relinquere possint? Pro utraque parte disceptatur, uti videre licet apud *cit. Morass. d. cap. 5. §. 4. num. 2.* Quamvis ex consilio Imperatoris in *Nov. 22. cap. 48. in pr. æqualitas inter liberos utriusque conjugii omni possibilis modo servanda sit.* Ad dignoscendum autem liberalitatis excessum, & inæqualitatem donationis, inspiciendum est tempus, quò conjux binubus moritur, juxta manifestam
- decisionem Justiniani in *cit. Nov. cap. 48. Perez in Cod. ad *tit. de Secund. nupt. n. 18. D. Morass. d. §. 4. n. 7.**
- IV. vidua bis nubens amittit tutelam, & 160 educationem liberorum *l. matres 2. l. ult. Cod. Quando mulier tunc officio l. educatio 1. Cod. Ubi pupilli educari deb. &c. si tutorem alium non petierit à Judice, nec susceptæ tutelæ rationes reddiderit, incidit in pœnas, nubentibus intra annum luctus impositas *Auth. eisdem Cod. de Secund. Nupt.** Hæc tamen pœna non afficit maritum bigamum; sed, quia nullus affectus paternum vincit, & liberi prioris thori manent sub ejusdem patris potestate, manet etiam marito gubernatio liberorum & rerum administratio *per l. ult. in pr. & §. seqq. Cod. de Bon. qua liber.*
- Cæterum, quod primò, secundò, & tertio loco constitutum in favorem liberorum tutillimus, cessat, si liberi prioris Matrimonii vel nulli extiterint, vel antè parentem binubum decesserint *l. femina 3. §. 1. Cod. de Secund. Nupt. P. Engel ad *enod. tit. Omnes quo 163 que has pœnas à Jure Canonico generaliter abrogatas esse, crediderunt Panormitan. ad cap. Ecclesia 10. de Constitution. n. 15. & Felin. ibid. num. 56.** Sed, oblucente communissima aliorum sententiâ, à qua in judicando non recedendum esse, judicat D. Morass. *d. cap. 5. §. 5. n. 29.* Ratio est: quia, ut patet *164 ex dictis, hæc pœnæ non emanarunt in odium conjugum bigamorum, sed in favorem liberorum primi Matrimonii, quibus LL. Civiles prolixius indulgere voluerunt, ne per secundum Matrimonium bona, antehac parta, vel in novos conjuges, vel in novos liberos majori ex parte transfundantur. Unde libertas Matrimonii non officit, quòd minùs hæc saluberrimæ constitutiones in praxin deducantur. Accedit, quòd ipsum Jus Canonici cum amissionem tutelæ, quam incurrit mater binuba, comprobaverit in *cap. ex parte 67. de Appellat. Ut aded discrimen non appareat, cur reliquis constitutiones, in commodum liberorum conditas, improbare debuerit vel potuerit. Covarruv. *cit. cap. 3. §. 9. num. 9. Gutierrez de Matrimon. cap. 108. à num. 21. Barbosa ad *cit. cap. ult. de Secund. Nupt. num. 3. Gail. 2. obs. 92. n. 8. Engel *cit. l. König ad *cit. tit. n. 8. Wiefner *ib. n. 37.*******